

ZUZANA BARIAKOVÁ
Univerzita Mateja Bela
Banská Bystrica, Slovakia

**rec. MARTINA KUBEALAKOVÁ:
DETI ZVEDENÉ, DETI PREDURČENÉ.
DIEŤA A DETSTVO V STARŠEJ SLOVENSKEJ LITERATÚRE,
BANSKÁ BYSTRICA, BELIANUM,
2016. ss. 124, ISBN 978-80-557-1184-3**

Monografiu Martiny Kubealakovej *Deti zvedené, deti predurčené. Dieťa a detstvo v staršej slovenskej literatúre* možno považovať za ojedinelú a zásadnú prinajmenšom v tom zmysle, že texty z obdobia staršej slovenskej literatúry, v ktorých sa objavuje fenomén detstva, neboli na takejto úrovni – čo do systematickosti i rozsahu bádateľského záberu, metodicko-terminologickej dôkladnosti literárnohistorického a teoretického spracovania – reflektované. Je to dané aj skutočnosťou, že problematika života dieťaťa a vnímanie detstva v stredovekej spoločnosti je dlhodobou predmetom diskusií, v ktorých dominoval – dnes už prekonaný – predpoklad, že detstvo ako samostatnú kategóriu stredoveká spoločnosť nepoznala.

V úvode publikácie nechýba osvetlenie postupov a obmedzení, ktoré moderujú smerovanie jej textu, pričom návrh zvolenej metodológie je výnimočne transparentný, do popredia v ňom vystupuje snaha o adekvátnosť a vedeckú presnosť vrátane reflexie obmedzení zvolených postupov. Martina Kubealaková pri načrtávaní a interpretovaní obdobia staršej slovenskej literatúry vychádza z dôkladného štúdia spoločenských a kultúrnych pomerov, z myšlienok svetových aj domácich historikov umenia, filozofov, sociológov a estetikov zaoberajúcich sa situáciou súdobého človeka (Ariès, Bottanová, Le Goff, Lengyelová, Nodl), no nadväzuje aj na domácu literárnu vedu (Minárik, Mišianik).

Autorka sa musela vyrovnáť s prakticky tisícročnou literárnou etapou, vnútorne výrazne diferencovanou. Žánrovú diferenciaciu, ale aj dobovo prirodzený synkretizmus reflektujú jednotlivé časti (kapitola *Deti a „právo“* rekonštruje status dieťaťa v spoločnosti cez dokumenty právnej alebo etickej, morálno-normatívnej povahy; časť *Deti zvedené* reflektuje dieťa a detstvo cez barokové drámy a jarmočné piesne; na najstaršie literárne stvárnenie detstva v legendách odkazuje časť *Deti predurčené* so zaujímavou a produktívnou konfrontáciou s textom z 18. storočia).

Kubealakovou uplatňovaná terminológia a metodológia pri pomenúvaní a pertraktovaní doteraz „nekanonizovaných“ javov je výstižná a presvedčivá, preverená jej vlastnou interpretačnou praxou, a nie len experimentálne a narýchlo utváraná. Monografia je tiež výsledkom dôkladného axiologického triedenia – výrazom autorkinho zreteľného hodnotiaceho postoja. Autorka má v tomto smere potrebné dispozície. Koncentrované držanie sa logiky výkladu, presnosti (konzistentnosť v používaní pojmov, štruktúrovanie kapitol) a zrozumiteľnosti textu prospieva k jeho čitateľnosti bez nivelizovania odbornej kvality diela. Formulácie Martiny Kubealakovej prenikajú k podstatným znakom poetiky vytypovaných textov a k ich sémantickým dôsledkom.

Okrem hlavných už spomenutých prínosov publikácia ponúka mnoho ďalších užitočných čiastkových podnetov (zaujímavý textový korpus, prehľad relevantnej odbornej literatúry interdisciplinárnej povahy o skúmaných fenoménoch...), čím môže zaujať nielen literárnovednú obec, ale aj odbornú verejnosť z oblasti humanitných a spoločenských vied.

Monografia Martiny Kubealakovej *Deti zvedené, deti predurčené. Dieťa a detstvo v staršej slovenskej literatúre* ponúka vyprofilovaný, argumentačne podložený literárnohistorický a výkladový model s hĺbkovým a systémovým objasnením jeho vnútornej logiky, s presným zdôvodnením daného výberu diel a ich vývinovo-koncepčnej a hodnotovej hierarchie a rozvrstvenia a následného umiestnenia do doteraz nereflektovaných vzájomných vzťahov, čím sa stáva dôležitým špecifickým príspevkom do mozaiky poznania staršej slovenskej literatúry.